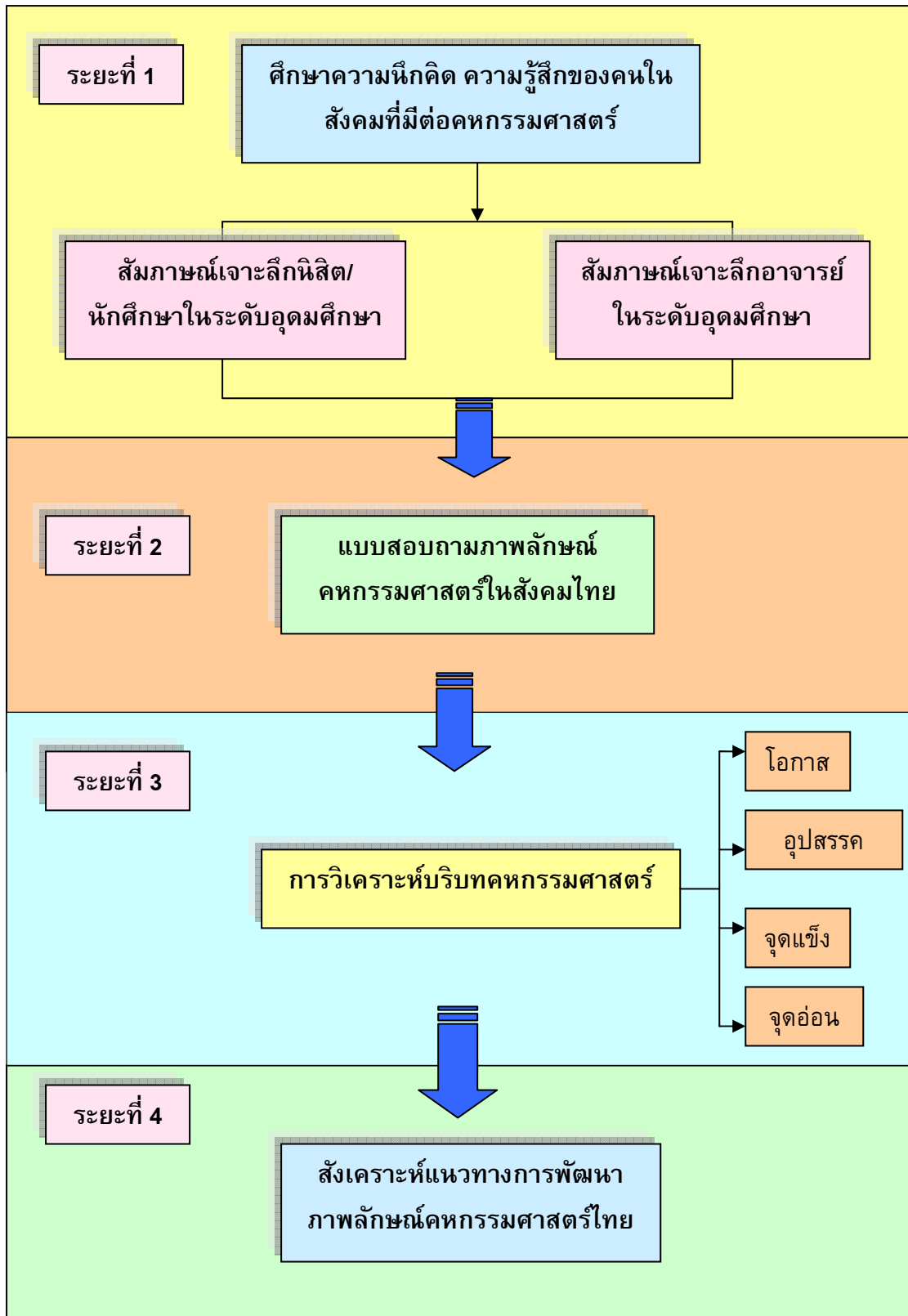

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาภาพลักษณ์คหกรรมศาสตร์ในสังคมไทย เป็นการวิจัยผสมวิธี (Mixed Methodology) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ควบคู่กันไปเพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลและศึกษารายละเอียดของข้อมูลได้ในระดับลึก อีกทั้งเสริมให้งานวิจัยมีความแข็งแกร่ง ดังนั้นการศึกษานี้เริ่มระยะที่ 1 โดยการวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) นิสิต/นักศึกษา และอาจารย์ในระดับอุดมศึกษา เกี่ยวกับภาพ ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อคหกรรมศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การสร้างแบบสอบถามที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสำรวจ (Survey) ในระยะที่ 2 กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิต/นักศึกษา อาจารย์ในมหาวิทยาลัย และนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ระยะที่ 3 เป็นการวิเคราะห์บริบทของคหกรรมศาสตร์ในประเด็นสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่โอกาส อุปสรรค และสภาพแวดล้อมภายใน ได้แก่ จุดแข็งและจุดอ่อน จากนั้นนำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1, 2 และ 3 ไปสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาภาพลักษณ์คหกรรมศาสตร์ในสังคมไทยในระยะที่ 4 โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยแต่ละระยะดังนี้ (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยการพัฒนาภาพลักษณ์คหกรรมศาสตร์ในสังคมไทย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ อาจารย์ และนิสิตนักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา ศึกษาที่สังกัดสำนักงานการอุดมศึกษา และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลุ่มตัวอย่าง

วิจัยระยะที่1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ดังนั้นผู้วิจัยได้จำแนกการเก็บข้อมูลสถาบันอุดมศึกษาของรัฐเป็น 4 ประเภทคือ มหาวิทยาลัยของรัฐเดิม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยเอกชน โดยกำหนดการเก็บข้อมูลมหาวิทยาลัยละ 5 แห่งเนื่องด้วยงบประมาณที่มีอยู่จำกัด และเป็นวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกจึงต้องใช้เวลาและงบประมาณมาก จากนั้นสุ่มกลุ่มตัวอย่างเลือก มหาวิทยาลัยแต่ละประเภทโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ซึ่งเป็นวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ให้ทุกหน่วยมีโอกาสในการถูกเลือก ผลการสุ่มโดยการจับสลากได้ **มหาวิทยาลัยของรัฐ(เดิม) จำนวน 5 แห่ง** คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร และ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี **มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 5 แห่ง**คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ และ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา **มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 5 แห่ง** คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏโคราช และมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม และ**มหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 5 แห่ง** คือ มหาวิทยาลัย อีเทิร์นเอเชีย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต โดยแต่ละ มหาวิทยาลัยเลือกตัวแทนที่เป็นนิสิต/นักศึกษาแห่งละ 10 คน และ อาจารย์ 3 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นเป็นนิสิต/นักศึกษา **150 คน** และอาจารย์ **45 คน** (ตารางผนวกที่ 1)

วิจัยระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามที่พัฒนาจากการเก็บข้อมูลในระยะที่ 1 ดังนั้นผู้วิจัยได้จำแนกการเก็บข้อมูลสถาบันอุดมศึกษาของรัฐเป็น 4 ประเภทเช่นเดียวกับระยะที่ 1 คือ มหาวิทยาลัยของรัฐเดิม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยเอกชน โดยกำหนดการเก็บข้อมูลมหาวิทยาลัยละ 5 แห่ง การสุ่มกลุ่มตัวอย่างเลือกมหาวิทยาลัยแต่ละประเภทโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ซึ่งเป็นวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ให้ทุกหน่วยมีโอกาสในการถูกเลือก ผลการสุ่มโดยการจับสลากได้มหาวิทยาลัยของรัฐ(เดิม) จำนวน 5 แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 5 แห่งคือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 5 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏจันเกษม และมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 5 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต โดยแต่ละมหาวิทยาลัยเลือกตัวแทนที่เป็นนิสิต/นักศึกษาแห่งละ 100 คน และ อาจารย์ 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นเป็นนิสิต/นักศึกษา **2,000 คน และอาจารย์ 600 คน** (ตารางผนวกที่ 2)

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนโดยแบ่งตามภูมิภาคเป็นภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย(Simple Random Sampling) ภาคละ 2 โรงเรียน ดังนี้ ภาคเหนือ ได้แก่ โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี จังหวัดพิษณุโลก โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม จังหวัดสุโขทัย ภาคกลางได้แก่ โรงเรียนบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โรงเรียนองครักษ์ จังหวัดนครนายก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม โรงเรียนสุรินวิทยาคาร จังหวัดสุรินทร์ ภาคตะวันออก ได้แก่ โรงเรียนแก่ง (วิทยสถาน) จังหวัดระยอง โรงเรียนบ้านบึง(อุตสาหกรรมนุเคราะห์) จังหวัดชลบุรี และภาคตะวันตกได้แก่ โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ จังหวัดกาญจนบุรี โรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ จังหวัดราชบุรี ภาคใต้ ได้แก่ โรงเรียนเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร โรงเรียนสุราษฎร์ธานี 2 จังหวัดสุราษฎร์ธานี และกรุงเทพมหานคร ได้แก่ โรงเรียนสายปัญญารังสิต โรงเรียนนว-

มินทราชุกติ บดินทรเดชาโดยแต่ละโรงเรียนเลือกตัวแทนที่แห่งละ 100 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) รวมกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสิ้น 1,400 คน (ตารางผนวกที่ 3)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือ

การวิจัยนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. แนวคำถามในการสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ซึ่งสร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ได้จากการตรวจสอบเอกสารในบทที่ 2 (ภาคผนวก ก)
2. แบบสอบถาม ได้จากการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ในข้อที่ 1 นำมาสร้างเป็นแบบสำรวจภาพลักษณ์คหกรรมศาสตร์ในสังคมไทย (ภาคผนวก ก)

การทดสอบเครื่องมือ

เมื่อสร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เรียบร้อยแล้ว นำแนวคำถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนเป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปทดลองสัมภาษณ์กับอาจารย์จำนวน 2 คน เพื่อให้แบบสัมภาษณ์มีความเที่ยงตรงเฉพาะหน้า (Face Validity) ส่วนแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แล้ว ประมวลเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับภาพลักษณ์คหกรรมศาสตร์ จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เป็นผู้ตรวจและนำมาปรับปรุงแก้ไข นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบกับนักเรียน 30 คน และ นิสิต/นักศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 คน และอาจารย์ 30 คน เพื่อให้แบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเฉพาะหน้า (Face Validity) จากนั้นนำแบบสอบถามมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ทดสอบกับนักเรียนเท่ากับ .89 นิสิต/นักศึกษา .79 และอาจารย์ .81 ซึ่งเป็นค่าความเชื่อมั่นที่สูงจึงถือเป็นเครื่องมือที่สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยเรียกประชุมผู้ช่วยวิจัย และผู้ช่วยเก็บข้อมูลภาคสนามพร้อมทั้งอธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ และแนวคำถามในการสัมภาษณ์
2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง
3. การสำรวจโดยแบบสอบถามใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองเช่นเดียวกัน
4. เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของผลการสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพได้แก่การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยใช้แนวคำถามกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์ (ภาคผนวก) ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณได้แก่ แบบสอบถามเมื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ทุกฉบับแล้ว นำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อหาค่าร้อยละ ข้อมูลพื้นฐานของ นักเรียน นิสิต/นักศึกษา ค่าเฉลี่ยภาพลักษณ์ที่มีต่อคหกรรมศาสตร์ และนำค่าสถิติที่ได้มาแปลผลโดยพิจารณาจาก Rang ของคะแนนดังนี้

- คำถามทางบวก

3.26 - 4.00 หมายถึงประเด็นนั้นเห็นด้วยมากที่สุด

2.51 - 3.25 หมายถึงประเด็นนั้นเห็นด้วยมาก

1.76 - 2.50 หมายถึงประเด็นนั้นไม่เห็นด้วยมาก

1.00 - 1.75 หมายถึงประเด็นนั้นไม่เห็นด้วยมากที่สุด

- คำถามทางลบ

3.26 - 4.00 หมายถึงประเด็นนั้นไม่เห็นด้วยมากที่สุด

2.51 - 3.25 หมายถึงประเด็นนั้นไม่เห็นด้วยมาก

1.76 - 2.50 หมายถึงประเด็นนั้นเห็นด้วยมาก

1.00 - 1.75 หมายถึงประเด็นนั้นเห็นด้วยมากที่สุด

จากจากนั้นใช้สถิติเชิงอนุมานเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นเรื่องภาพลักษณ์ที่มีต่อสาขาวิชาชีพคหกรรมศาสตร์ ของนักเรียน นิสิต/นักศึกษา และอาจารย์ โดยเปรียบเทียบ 2 กลุ่ม ใช้ Independent t-test เปรียบเทียบมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้ F-test